

Prilog o pravnoj praznini iz Zakona o suzbijanju zlouporabe droga

Ovaj prilog inspiriran je slučajem iz Pravne klinike. Stranka koja se obratila Pravnoj klinici za pravni savjet osuđena je u prekršajnom postupku jer je zatečena u posjedovanju tri grama marihuane koju je koristila za osobnu uporabu. Budući da je stranka prvi put počinila taj prekršaj, sud joj je izrekao zaštitnu mjeru odvikavanja od ovisnosti. Stranka je pitala koja će sankcija uslijediti ako ne pristane na program odvikavanja od ovisnosti. Odgovor je bio iznenađujuć. Naime, neće se dogoditi ništa jer nije predviđena nikakva sankcija!

U vrijeme kada je stranka zatečena s tri grama marihuane, člankom 64., stavkom 3. tada vrijedećeg Zakona o suzbijanju zlouporabe droga¹, za onoga koji je neovlašteno posjedovao drogu za osobnu uporabu bilo je predviđeno istodobno izricanje novčane kazne i zaštitne mjere odvikavanja od ovisnosti. Pritom se novčana kazna nije izvršavala ako bi se postupak odvikavanja od ovisnosti uspješno završio.² Međutim, ako je prekršaj neovlaštenog posjedovanja droge za osobnu uporabu bio počinjen prvi put, sud je jedino mogao samostalno izreći zaštitnu mjeru odvikavanja od ovisnosti. Novčana kazna tada se, dakle, nije mogla izreći.³

Zapriječena obveza odlaska na odvikavanje od ovisnosti u slučaju prvog počinjenja prekršaja primjer je nesankcionirajuće zapovijedi. U velikom dijelu pravne teorije, nesankcionirajuće zapovijedi ne smatraju se pravim zapovijedima, već pukim preporukama.⁴ Drugim riječima, u Republici Hrvatskoj od 1. siječnja 2013. godine⁵ do 25. travnja 2019. godine za prvo neovlašteno posjedovanje droge za osobnu uporabu, zapravo, nije bila predviđena nikakva posljedica.

S obzirom na to da je jedan od glavnih ciljeva ZSZD-a 13 prevencija ovisnosti te pomoć ovisnicima i povremenim uzimateljima droga⁶, može se zaključiti kako je riječ o propustu zakonodavca. Propust je ponajprije izazvan time što je zakonodavac nepotrebno apostrofirao onoga koji je prekršaj počinio prvi put. Činjenica da je netko prvi put počinio prekršaj dovoljno je dolazila do izražaja time što je novčana kazna bila predviđena u rasponu od pet do dvadeset tisuća kuna⁷. Osobi koja je prekršaj počinila prvi put mogla se stoga izreći novčana kazna bliža zakonskom minimumu.

Ako već smatra neovlašteno posjedovanje droge za osobnu uporabu ponašanjem koje treba prekršajno sankcionirati, zakonodavac se trebao beziznimno držao principa: ili plati novčanu kaznu ili uspješno završi program odvikavanja.

Inače, pitanje zabrane, dekriminalizacije ili legalizacije osobne uporabe droga tema je rasprave koja pobuđuje veliki interes javnosti. Također, neovlašteno posjedovanje droge

¹ NN 107/2001, 87/2002, 163/2003, 141/2004, 40/2009, 84/2011, 80/2013, dalje u tekstu: ZSZD 13.

² članak 64., stavak 4. ZSZD-a 13.

³ članak 64., stavak 5. ZSZD-a 13. To je potvrdio i Visoki prekršajni sud u presudi donesenoj pod poslovnim brojem JŽ-4411/13 od dana 9. travnja 2014. godine.

⁴ *Guastini, Riccardo, Sintaksa prava, Zagreb, 2018., str. 70.*

⁵ Do 1. siječnja 2013. godine na snazi je bio Kazneni zakon iz 1997. godine (NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11, 143/12, dalje u tekstu: KZ 97) koji je u članku 173., stavku 1. predviđao zatvorsku kaznu za neovlašteno posjedovanje opojnih droga za osobnu uporabu.

⁶ Članak 1., stavak 1., točka 4. ZSZD-a 13.

⁷ Članak 54., stavak 3. ZSZD-a 13.

za osobnu uporabu jedan je od učestalijih prekršaja s kojim se susreću prekršajni suci⁸. Zato iznenađuje što je nesankcionirajuća zapovijed iz članka 64., stavka 5. ZSZD-a 13 ostala nezamijećena u stručnoj literaturi i javnom prostoru.⁹

Novelom Zakona o suzbijanju zlouporabe droga iz 2019. godine¹⁰, koja je stupila na snagu 25. travnja 2019. godine, zakonodavac je značajno postrožio pristup prema neovlaštenom posjedovanju droge za osobnu uporabu. Osim novčane kazne¹¹, počinitelju takvog prekršaja sada se može izreći i zatvorska kazna¹². Nadalje, recidivist više ne može izbjeći izvršenje kazne uspješnim okončanjem programa odvikavanja. Uz to, pored zaštitne mjere odvikavanja od ovisnosti počinitelju prekršaja sada se može izreći i zaštitna mjera psihosocijalnog tretmana. Za nepostupanje u skladu s navedenim zaštitnim mjerama predviđena je novčana kazna ili kazna zatvora¹³. Dakle, recidivistu će u slučaju ignoriranja koje od izrečenih zaštitnih mjera biti izrečena jedna novčana kazna odnosno zatvorska kazna za počinjeni prekršaj i druga novčana kazna odnosno zatvorska kazna za nepostupanje u skladu s izrečenom zaštitnom mjerom.

Novost je da se i osobi koja je prvi put počinila prekršaj može izreći novčana kazna ili kazna zatvora uz istodobno izricanje zaštitne mjere. Osoba koja je prekršaj počinila prvi put, ako joj je izrečena novčana kazna odnosno kazna zatvora, također, ne može izbjeći izvršenje kazne uspješnim završetkom programa predviđenog zaštitnom mjerom i bit će joj izrečena zasebna kazna u slučaju nepostupanja u skladu s njom. No izrekne li sud osobi koja je prekršaj počinila prvi put samo zaštitnu mjeru, opet je riječ o nesankcionirajućoj zapovjedi.¹⁴ Odredba članka 64., stavka 6. ZSZD-a 19 sada glasi: „...za prekršaj iz članka 54. do 62. ovoga Zakona (među ostalim, neovlašteno posjedovanje droge za osobnu uporabu, *nap. a.*) počinjen prvi put, ovisniku o drogi ili povremenom uzimatelju droge zaštitna mjera može se izreći samostalno bez izricanja novčane kazne ili kazne zatvora do 90 dana.“

U odnosu na prijašnje uređenje, razlika je, dakle, u tome što sada izricanje takve nesankcionirajuće zapovjedi ovisi o procjeni suda. Time je ujedno otvoren put za nejedinstvenu primjenu prava. Naime, vjerojatno je kako će neki suci osobama koje su prekršaj počinile prvi put izricati zaštitnu mjeru odvikavanja od ovisnosti samostalno, dok će je drugi suci izricati istodobno s novčanom kaznom. S obzirom na sumarnu prirodu prekršajnog postupka, upitno je koliko će takve različite presude biti odraz objektivnih okolnosti svakog pojedinog slučaja.

⁸ S. NIKŠIĆ, *Prekršajna djela zlouporabe droga i učinci nakon dekriminalizacije kaznenog djela posjedovanja droge bez namjere njezina stavljanja u promet te osvrt na neke aspekte prekršajnog zakona*, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Vol. 21 No. 2, 2014., str. 630.

⁹ Osim šire javnosti, za nepostojanje sankcije za prvo počinjenje prekršaja zlouporabe droga za osobnu uporabu, čini se, nisu znali ni dugogodišnji konzumenti marihuane. Takav zaključak nameće se nakon pretrage foruma internetske stranice www.vutra.org na kojoj konzumenti marihuane razmjenjuju iskustva. Tamo su posjetitelji postavljali pitanja istovjetna pitanju koje je stranka postavila Pravnoj Klinici. Nitko nije ponudio odgovor koji proizlazi iz zakonskog teksta.

¹⁰ NN 39/2019, dalje u tekstu: ZSZD 19.

¹¹ Iznos novčane kazne nije izmijenjen u odnosu na ZSZD 13.

¹² Međutim, imajući u vidu sudsku praksu dok je na snazi bio KZ 97, za očekivati je kako će izricanje zatvorske kazne biti rijetkost. Tako je primjerice 2011. godine zatvorska kazna bila izrečena u svega 2,8% slučajeva (citirano prema Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Ministarstva pravosuđa iz listopada 2012. godine, str. 4.). Znakovit je i odgovor tadašnjeg zamjenika glavnog državnog odvjetnika Dragana Novosela na pitanje voditelja u političkoj emisiji *Otvoreno od 7. ožujka 2012. godine*:

Mislav Togonal: „Dobro, jel' netko tko je zapalio joint završio u zatvoru?“

Dragan Novosel: „U pravilu - ne. Svega je negdje oko 4 % zatvorskih kazni, ali to je uvijek u onim graničnim situacijama kada je u pitanju posjedovanje radi prodaje, kada je u pitanju povrat, kada je netko već više puta kažnjavan, kada možete s velikom sigurnošću računati da se radi o nekome tko ima malu količinu droge, ali je vjerojatno ima ne samo za svoje potrebe nego i radi toga što prodaje nekom drugom.“

¹³ Članak 64., stavci 4., 5., i 7. ZSZD-a 19.

¹⁴ Iz članka 64., stavka 7. ZSZD-a 19 proizlazi kako se kazna za nepostupanje u skladu sa zaštitnom mjerom ne može izreći ako je prvom počinitelju zaštitna mjera izrečena samostalno.